

Місяцелік. Хвали січень сніговий

Василь Скуратівський

У народі кажуть: скільки днів — стільки й свят. Та проте один із них особливо празниковий, бо стосується кожного з нас. Мова йде, як ви вже здогадалися, про Новий рік. За всіх часів і в усіх народів новолітування, на яку б пору року воно не випадало, пов'язане з неповторними обрядодіями.

Історія новолітування для нас, українців, склалася навдивовиж строкато. Очевидно, не всі знають, що сучасне його відзначення — четверте в літочисленні нашого народу. Так сталося, що впродовж багатьох століть наші пращури не з власної волі змушені були відмовлятися од своїх традицій...

Первісним відзначенням Нового року вважалася весна. Після зимової сплячки пробуджувалася природа, починало оживати зело. Саме з цією порою дайбожичі пов'язували початок року. І в цьому був свій сенс. Адже з Новим роком ми й досі пов'язуємо відродження природи, швидкий прихід весни. Тому мав цілковиту рацію давній мудрець Овідій, коли писав: "Дивно, чому Новий рік починається у холоднечу? Хіба не ліпше започатковувати його світлою і сонячною дниною?"

Із запровадженням християнства в Київській Русі церква зажадала змінити дату Нового року. Релігійний календар змушував перенести його з весни на осінь. Зрозуміла річ, що зламати віковічні традиції було нелегко. Для цього знадобилося не одне століття заборон і жорстоких шельмувань дайбозької віри, котрої дотримувалися мешканці глибинних сіл, адже християнство для них було попервах чужорідним.

У Європі під впливом католицизму початком року вважався січень. Російська імперія була чи не єдиною країною, до якої входила і значна частина вкраїнських земель, зі старим літочисленням. Щоб якось уніфікувати цю розбіжність, Петро I запропонував церковникам перенести Новий рік з вересня на січень.

Проте й ця дата виявилася не остаточною. За радянської влади офіційний початок року змістився на 14 днів уперед. Проте церковне відзначення не змінилося. Відтак у нас співіснують дві дати початку року: офіційна — 1-го і релігійна — 14 січня.